

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUST.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradlišče štev. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri ... uradu v Ljubljani 11.953. — Številka telefona 552. — Naročnina za ozemlje SHS: letna K 180, za pol leta K 95, za četrta leta K 50, mesečno K 20, za inozemstvo mesečno K 10 več. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO IV.

LJUBLJANA, dne 28. maja 1921.

ŠTEV. 50.

Industriji, obrtniki, trgovci-grosisti!

Udeležite se v polnem številu kot razstavljalci ljubljanskega velikega vzorčnega semnja od

13. do 24. avgusta t. l.

Vsa pojasnila, sejmski redi in prijavnice se dobe brezplačno pri uradu »Ljubljanskega velikega semnja« v Ljubljani, Turjaški trg št. 6/II. Rok za prijave kot razstavljalcev v Sloveniji je do 31. maja t. l.

Stavka angleških rudarjev.

Ze šest tednov traja ogromna angleška rudarska stavka. Mi smo se že pretekli mesec pečali s tem vprašanjem in se hočemo danes povrniti k njemu, ker je izredno važno ne samo za angleško gospodarsko življenje, ampak za ves kontinent. Gre namreč za znižanje delavskih mezd. Angleški lastniki rudnikov so bili prisiljeni k temu zadnjemu koraku, ker niso našli nobenega drugega izhoda za prevaletev, ko so padle premogovne cene. Do te krute operacije mora priti končno povesod, ako hočemo ustvariti počasi normalnejše gospodarske razmere. — Organizirani rudarji so na ta delodajalski korak odgovorili s splošnim štrajkom v vsej zemlji, ki traja še danes in mu ne vemo usode v bližnjih dneh. Lloyd George ima silno težavno nalogo, doseči poravnavo med dvema svetovoma. Angleški ministrski predsednik je tisti mož, ki bojuje za vso zapadno Evropo proti Leninu in dozda, kot je podoba, dovolj spretno, ker je baš nedavno uklonil Nemčijo. Isti boj, kot miniatura v obliki mezdnega konflikta, pa se odigrava že šest mesecev v Angliji sami.

Slika rudarskega štrajka nam predoči marsikaj, česar bi še pred kratkim ne mogli verjeti. Nad en milijon stavkajočih še ni omagalo; to števílo se poveča na tri in pol milijone, ako prištejemo družinske člane. Vsa ta delavska armada se vzdržuje še vedno iz stavkovnih fondov. Rudarska strokovna zveza bi brezdvomno že davno omagala, da ji niso priskočile na pomoč druge strokovne organizacije. Vsi razpoložljivi fondi angleškega organiziranega delavstva so štrajkujočim na razpolago. Razumljivo je to, ker smatra delavstvo znižanje mezd za frontalni napad na delavski svet. Ako pride do znižanja rudarskih mezd, bo splošno padel nivoje mezd tudi v drugih strokah, in odtod ta velika solidarnost. Ko je izbruhnil rudarski štrajk, so stavkajoči pričakovali, da se jim bodo pridružili tudi železničarji in drugi transportni delavci. Ko ni prišlo do tega skupnega nastopa vsled treznega uvidevanja voditelja transportnih delavcev Williams-a, je prvotno nastala v delavskih vrstah precejšnja negotovost, ki se je umaknila večji samozavesti šele, ko so drugi delavci dokumentirali svojo solidarnost s tem, da so dali štrajkovnemu vodstvu tudi svoja sredstva na razpolago.

V rudarskem štrajku moramo predvsem poudariti, da ne smemo pri presoji delavskega gibanja na Angleškem vzeti naših kontinentalnih razmer za merilo. Angleški delavec je mnogo bolj konzervativen, da ne re-

čemo, naravnost meščansko misleč, kot pa naš delavski stan ter ne stoji v taki meri pod uplivom socijalističnih in komunističnih gesel. Ako smo prav poučeni, izhaja na Angleškem samo en strogo socijalističen dnevnik, medtem ko ogromna večina delavstva čita časopise bolj meščanske barve ter celo voli meščanske poslance. Zato sedanjega ogromnega štrajka ni v taki meri presojati s strogo političnega stališča, kot bi bila podoba pri nas, ampak predvsem razredni mezdni boj. Socijalistične organizacije na kontinentu vsled tega tudi niso posebno zadovoljne s štrajkovnimi cilji, ker bi bilo po njihovem mnenju vsled dovršenosti in gmočne moči angleške delavske organizacije v sedanjem trenutku najugodnejša prilika za glavni in odločilni naskok na meščansko družbo. Ko je štrajk izbruhnil, so socijalistična glasila na kontinentu oznanjala prihajajočo zmago proletarijata in so šele v poteku stavke uvidela, da gre razredni boj na Angleškem svoja pota. Pri stavkovnih pogajanjih so lastniki rudnikov pokazali vso uvidevnost za delavske zahteve, ker so ponudili profit-sharing, ki naj bi delavstvo vspodbudil k intenzivnejšemu delu, in pa druge ugodnosti. Tem predlogom so delavski zastopniki diaponirali zahtevno enotne mezde za vse organizirane rudarje v zemlji, brez ozira na kakovost rudnika in premoga. S tem hočejo prisiliti lastnike rudnikov, da ustvarijo interesno skupnost vseh angleških revirjev, tako da bi rentabilnejši rudniki krili izpad manj rentabilnih. Naravno je, da se lastniki prvovrstnih rudnikov branijo, prevzeti to breme, in naj se tudi stavka nadaljuje. Od početka lastniki rudnikov niso bili v preveliki zadregi. Vsled stagnacije v angleški industriji so se nagomilale v zaglah velike množine premoga, ki so ga v prvih tednih štrajka pri rastočih cenah spravili na trg. Tukaj je delavstvo samo pripomoglo podjetnikom do boljših sklepov in je zdaj pravzaprav zopet baza podana za delavstvu ugodnejše mezdne dogovore. Ko je tekom štrajka vsled porabljenih zalog začelo primanjkovati premoga, je započel precej intenziven uvoz iz drugih krajev. Sicer organizacije transportnih delavcev skušajo iztovorjenje premogovnih ladij preprečiti, vendar se jim to ne posreči, ker vlada na Angleškem veliko pomanjkanje dela ter zapora, ki jo je izrekla zveza transportnih delavcev nad inozemskim premogom, ni imela mnogo učinka. Ali pomanjkanje premoga postaja vsak dan večje, in se mora štrajk v najbližji bodočnosti končati. Nedvomno je, da so pri ogromni množini podpirancev štrajkovni fondi že izžerpani, in da bo tudi delavstvo moralo popustiti od svoje intransigentnosti. Vsi gospodarski krogi v Evropi s napetostjo pričakujejo, kakšen bo izid gigantskega boja, ker gre za odločitev vprašanja, ki okupira ves svet za odpravo draginje. Baš sedaj čitamo, da so tudi v Ameriki nastopile slične razmere, kjer je istotako vsled visokega kurza dolarja izvoz v zadnjem času padel za polovico, vsled česar bo tudi v Ameriki moralo priti do mezdnih vprašanj. V Združenih državah, ki pridejo v poštev, so že znižali mezde enemu milijonu nekvalificiranih železniških delavcev ter nameravajo izvesti mezdno znižanje za nadaljni milijon. Na Angleškem je poklican Lloyd George, da po svoji dalekovidnosti za obe stranki

zadovoljivo reši svetovni problem draginje. Po vsem soditi, bo prišlo kmalu do sporazuma med rudniškimi lastniki in rudarji, ki pa ne bo pomenil niti zmage proletarijata, niti popolne likvidacije draginje, kajti to vojno posledico moremo spraviti s sveta samo, ako odstranimo tudi drugo vojno dedščino.

Monopol soli.

(Nadaljevanje).

Predlog za unifikacijo režima monopola soli je imel svoj vzrok v tem, da je bila dosedaj prodaja soli v raznih pokrajinah naše države popolnoma različno organizirana. Medtem ko sta bila v Sloveniji nakup in prodaja soli popolnoma prosta, je bil na Hrvaškem in v Slavoniji še iz madžarskega režima vpeljan prosti nakup in prodaja poleg državnih solnih skladišč. V Bosni in Hercegovini je prodajala pooblaščen bankar sol iz državnih solnih rudnikov in konečno za Srbijo je bil nakup in prodaja izključno v rokah monopolne uprave. Da je bil tak režim po odpravitvi deželnih, oziroma pokrajinskih mej in pri svobodnem notranjem prometu nevzdržen, je popolnoma jasno.

Drugi predlog, namreč da naj se do stabilizacije razmer opusti prodaja in nabava soli, je imel važne razloge v tem, da aparat monopolne, odnosno sploh državne uprave ni zmožen komercialno poslovati in se zavarovati v prometu z inozemstvom občutnejših izgub in izkoristiti situacije konjunktura tako, kakor privatni trgovec. Baš zadnji čas so časopisi prinašali mnogo poročil o raznih nespretnih in neugodnih nakupih ne samo soli, marveč tudi tobaka, petroleja in drugih predmetov od strani monopolne uprave.

V neposredni zvezi s tem je bil tretji predlog, da naj se uvede pri uvozu inozemske soli posebna licenčna pristojbina, da ne bi inozemska sol domači dražji produkciji delala prevelike konkurence. Producerski stroški za domačo sol so znašali leta 1919 povprečno za 1 q 35 kron in so se l. 1920 zvišali na 131.86 kron. Sedaj stane domača sol franco vagon Kreka v Bosni 40 dinarjev za 100 kg. Ako priračunamo k temu 4 krome monopolne takse in povprečno najmanj 1 krono stroškov prevoza, prekladanja, dovoza in splošne druge režije, bi stala domača sol pri grosistu v Ljubljani 6 kron 60 vinarjev in ne bi mogla konkurirati proti inozemski soli, ki je pri ugodni valuti znatno cenejša. To diferenco naj bi ščitila nova licenčna pristojbina. Jasno je, da se bo z izvršitvijo nove oblike monopola soli prodajna cena soli podražila in sicer ne samo radi višjih producerskih stroškov za sol v tuzemstvu, marveč tudi radi podražitve uprave in potrebnih investicij.

Pri delegaciji ministrstva financ v Ljubljani se je vršilo že več posvetovanj glede reorganizacije prodaje soli, kjer so delegati Zveze gremijev vedno stali na stališču, da je sedanji način monopola soli za državne finance najugodnejši, ker je brez vsakega transportnega in komercialnega rizika, ker nima erar z upravo nobenih stroškov in je dohodek iz monopolne takse, ki znaša samo za Slovenijo do 60 milijonov kron letno, čist dohodek. Zveza gremijev je v svoji spomenici navajala, da bo pri prevzetju soli v monopolno upravo treba povečati monopolno takso, ker že proračun 1920-

21 predvideva za Slovenijo nad 30 milijonov kron stroškov solnega monopola. Samoumevno bo pri povišani ceni soli njen konzum zopet padel. Iz narodnogospodarskih ozirov pa ne kaže dražiti na lahkomišeln način ceno predmeta, ki spada med neobhodno potrebna živila. Vsaj se je sedanja cena napram mirodobni ceni leta 1914 za 1 kg 20 vinarjev že itak 30 do 35 krat povečala.

Režimi naših monopolov so zelo raznovrstni. Medtem ko se je za vžigalice, ne da bi se koga vprašalo, čez noč prepovedalo vsak uvoz in prevzelo monopol v izključno lastno upravo, smo pri sladkorju vendarle s pravočasnimi protesti dosegli vsaj to, da je ostala trgovina, predvsem uvoz proti plačanju monopolne takse prost. Pri soli pa je sedaj za Slovenijo padel sistem proste trgovine in monopolna uprava prevzame produkcijo ter erarizira uvoz in prodajo.

Rekli smo že, da je to brez investicijskih stroškov neizvedljivo in ti stroški bodo šli na račun države ali pa obremenili konzumenta. Verjetneje je zadnje, ker se država pač neče in ne more odreči monopolnim dohodkom. Poraba soli znaša za Srbijo 45.800 ton, za Hrvaško in Slavonijo 27.100 ton, za Bosno in Hercegovino 19.300 ton, za Slovenijo 12.700 ton, za Dalmacijo 6.200 ton, za Črnogoro 2.400 ton in za Vojvodino 13.400 ton. Razen tega se mora poraba industrijske (denaturirane) soli računati vsaj s 5.000 tonami za celo državo.

(Konec prihodnjic).

Koncesioniranje trgovinskih obrtov.

V zadnji dobi se je v trgovskih krogih in istočasno v pokrajinski vladi sami pojavilo stremljenje, odstraniti polagama tiste sankcije, katerim je vlada v zadnjih dveh letih vsled izrednih razmer podvrgla vse pomembnejše trgovinske obrte. O tem vprašanju se je posvetovala tudi zveza trgovskih gremijev in zadrug za Slovenijo v seji širšega odbora dne 12. t. m. ter je sklenila predložiti trgovski in obrtniški zbornici naslednjo spomenico:

Po mnenju zveze trgovskih gremijev in zadrug so se izredne razmere, ki so svojčas prisilile vlado, da je podvrgla mnogo trgovinskih obrtov koncesiji, že izdatno zboljšale. Nezdrava konjunktura, ki je privabila nebroj trgovsko neizobraženih elementov v trgovski poklic, je ponehala. Zveza je že tedaj nerada pristala na koncesioniranje trgovinskih obrtov, ker je stala na načelnem stališču, naj bo trgovinski promet kolikor mogoče prost ter se je bilo bati, da bo vsled uvedbe koncesijskega načela marsikateremu povsem usposobljenemu pripadniku trgovskega stanu onemogočeno, da si ustvari samostojno ekstenso. Načelo krajevne potrebe, ki je podlaga koncesijskemu principu, je lahko prestrogo merilo. Vendar je Zveza takrat z ozirom na nevarnost, da bi se utegnili v Slovenijo vrniti nezanesljivi tuji elementi, soglašala z vladno zahtevo, da se za prehodno dobo uvede koncesioniranje nekaterih trgovinskih obrtov. Da pa ta praksa ni mogla biti vedno na vse strani pravična, je jasno.

Zato smo ves čas smatrali stroga določila o nastopu trgovinskih obrtov

samo za prehodne sankcije v varstvo legitimne trgovine. Pri tem se je tudi pokazalo, da se mora slovenski trgovec bojevati z večjimi težavami kot trgovci v drugih pokrajinah države, kjer vlada mnogo večja svoboda. Po srbskem zakonu o radnjama je koncesijsko načelo uvedeno samo za nekaj obrtov, pri katerih se je treba ozirati na javno varnost in npravnost. To načelo pa je že v starem avstrijskem obrtnem redu v polni meri izvedeno, ker je pri nas mnogo več obrtov koncesijoniranih kot v pokrajinah nekdanje kraljevine Srbije, pri čemur trgovinski obrti sploh ne pridejo v poštev. Tako so se zgodili slučajji, da so trgovci, katerih koncesijska prošnja je bila v Ljubljani odklonjena, enostavno v Beogradu priglasili obrt, ki ga sedaj na podlagi beogradske obrtne listine izvršujejo tudi pri nas. To pa je nezdrav položaj, ki ga je treba odstraniti.

Poleg tega ni nobenega upanja, da bi ob priliki izjednačenja obrtne zakonodaje mogli doseči, da se slovenski obrtno-pravni položaj glede trgovinskih obrtov razširi na vso državo, ker imajo srbski gospodarski krogi v tem oziru mnogo liberalnejše naziranje. Naredbe deželne vlade za Slovenijo o koncesijoniranju trgovinskih obrtov bodo v prihodnosti vsled srbskega pritiska itak morale odpasti.

Z ozirom na ta položaj je Zveza trgovski hgremijev in zadrug mnenja, da bi bilo umestno ukiniti naredbo deželne vlade za Slovenijo št. 815, Ur. l. 183-1919 o trgovini z živino, naredbo o trgovini z mlekom in jajci št. 816, Ur. l. 183-1919 ter naredbo o agenturnih in komisijskih podjetjih, o menjalnicah ter trgovanju z valutami ter o nekaterih trgovinskih obrtih na debelo št. 327, Ur. l. 102-1920. Vendar more podpisana Zveza to izpremembo obrtne prava predlagati samo pod pogojem, da se istočasno z ukinitjem koncesijskega načela razširi dokaz usposobljenosti na vse trgovinske obrte. Dokaz usposobljenosti, ki velja dosedaj samo za nekatere trgov. obrte, se mora splošno provesti, ker smo mnenja, da je le postranskega pomena, ali pripada trgovec tej ali oni branši, temveč moramo zahtevati, da naj vsakdo kdor hoče izvrševati katerikoli trgovinski obrt, dokaže strokovno usposobljenost v obsegu kot jo zahteva § 13 a obrtne reda. V tem oziru ne smemo popustiti tudi napram srbskemu naziranju, ki je mnogo liberalnejše. Ako se dokaz usposobljenosti uvede za vse trgovinske obrte, bomo dosegli končno isti cilj, kot si ga stavlja koncesijsko načelo, namreč varstvo legitimne trgovine. Na ta način bomo vzgojili tudi dober trgovski naraščaj, ki si bo svest svojih dolžnosti.

Pod pogojem, da je vlada pripravljena v gornjem zmislu razširiti dokaz usposobljenosti, se podpisana Zveza trgovskih hgremijev in zadrug strinja s tem, da se ukinejo naredbe deželne vlade o koncesijoniranju trgovinskih obrtov.

Kako se obdačujejo pridobitne in gospodarske zadrug.

Sedanje gospodarske razmere silijo k združbi. Vprašanje zadrug je vsled tega na dnevnem redu. Ker hočemo svojim bralcem podati splošen pregled v vseh davčnih vprašanjih, se moramo pečati tudi z vprašanjem obdačbe zadrug. O tem predmetu imamo Slovenci že eno knjižico, katero je založila »Kmetijska posojilnica Ljubljanske okolice v Ljubljani«. Glasi se »Obdačba pridobitnih in gospodarskih zadrug«. Spisal jo je pokojni Valentin Žun, ko je bil še finančni tajnik v bivšem finančnem ministertvu na Dunaju. Pokojnik je bil strokovnjak glede obdačbe podjetij, ki polagajo javne račune. Zgoraj omenjena knjižica je bila zelo pregledna. Žal, da je že pošla. V sledečem se bomo opirali na izvajanja te knjižice, ker se zadevna zakonska določila niso bistveno spremenila.

Za obdačbo pridobitnih in gospodarskih zadrug je merodajno drugo

poglavje zakona o osebnih davkih z dne 25. 10. 1896, drž. zak. št. 220, in pa zadruga, davčna novela z dne 3. januarja 1913, drž. zak. št. 5. Po določbah teh dveh zakonov moremo v davčnem oziru razlikovati tri vrste pridobitnih in gospodarskih zadrug, osnovanih na združnem zakonu z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70.

Zadrug so z ozirom na način obdačbe:

- a) davka proste,
- b) ugodnostne,
- c) neugodnostne. Slednje, t. j. neugodnostne se dele zopet v zadrug:

1. s stopnjema znižanim davčnim merilom, in
2. z davčnim merilom 10 odstotkov.

Davka proste zadrug so po § 84 lit. e, zak. o osebnih davkih iz leta 1896, v besedilu zadrugodavčne novele iz l. 1913:

a) kreditna in posojilna društva (hranilnice in posojilnice), kojih pravila odgovarjajo zahtevkom § 1 zakona z dne 1. junija 1889, drž. zak. št. 91. Sem spadajo takozvane »rajfaiznovke«.

b) Dalje so davka proste po § 84 lit. f zakona o osebnih davkih iz leta 1896, v besedilu zadrugodavčne novele iz l. 1913, še zadrug in druge združbe kmetovalcev za skupno nabavo semenja, gnojil, strojev in orodja ali drugih kmetijskih produkcijskih potrebščin, za povzdigo živinoreje (živinorejske, bikorejske, pašniške zadrug, živinske zavarovalnice itd.) ali za skupno pospeševanje drugih deželno-kulturnih namenov, če se pri tem po pravilih ne sme razdeljevati dobiček med zadrugnike in se tudi v resnici ne razdeljuje.

3. Končno so davka proste tudi še zdrug in druge združbe kmetovalcev za skupno predelavo in uporabo (vnovčevanje) po zadrugnikih pridobljenih kmetijskih pridelkov. Pri teh zadrugah se seveda sme razdeljevati dobiček med ude, ne da bi se zato odrekla davčna prostost.

Če pa imajo take zadrug (navedene pod točko 3) kako prodajalno v kraju, kjer se ne nahaja večina njenih udov, se za dobiček iz te prodajalne ne more priznati davčna prostost. Primer: neka mlekarňa na Kranjskem ima v Mariboru svojo prodajalno.

Ugodnostne zadrug, t. j. zadrug, ki uživajo posebne davčne ugodnosti, so one, na načelu samopomoči osnovane pridobitne in gospodarske zadrug, ki omejujejo svoj opravljalni obrat na svoje ude.

Vse druge zadrug so neugodnostne.

Vendar imajo one neugodnostne zadrug, ki se v svojem poslovnem obratu drže postavnih in v pravilih določenih mej, nekoliko znižano davčno lestvico.

Ako se pa poslovni promet ne drži postavnih in v štatutih določenih mej (n. pr. po pravilih smejo biti deležni obrata le zadrugni člani, dejansko pa razteza zadruga svoj obrat tudi na neude), tedaj se odmeri vedno le 10 odstotni davek.

(Dalje prihodnjič).

Razširjajte Trgovski list!

Ciril Dolenc, ravnatelj zdravilišča v Rogaški Slatini.

Organizacija kopališč, zdravilišč in letovišč v Jugoslaviji.

Na I. kongresu kopališč, letovišč in zdravilišč v Zagrebu dne 29. in 30. decembra 1920 se je obravnavala kot prva in najvažnejša točka o organizaciji vseh kopališč, letovišč in zdravilišč v Jugoslaviji.

Ker je to vprašanje za našo javnost velikanske važnosti, pričujem v naslednjem svoj referat z izvajanjem g. Fuchsa, delegata Daruvara in resolucijami, ki so v zvezi s tem vprašanjem:

Razven zdravilišča v Rogaški Slatini ima Slovenija tudi še toplice v Dobrni in Rimskih Toplicah, dvoje manjših toplic in mnogo prekrasnih

naravnih lepote, ki jih že zdavnaj upravlja človeštvo kot letovišča in zdravilišča — posebno poudarjam gorenjsko stran nekdanje vojvodine Kranjske s svetovno znanim Bledom.

Ker dozdam nisem imel nobene prilike spoznati — razven hrvatskega Primorja in Krapinskih Toplic — drugih letovišč in zdravilišč naše lepe Hrvatske in ker sem popolnoma neorientiran glede drugih podobnih podjetij ostale Jugoslavije, moram pripoznati, da mi manjka v tem oziru splošnega pregleda. Umevno, da je za nas Slovence ostali široki svet sedanje ujedinjene domovine Jugoslavije v tem oziru še malo poznan, ker nas je ločila do prevrata visoka stena, — danes za vedno porušena. Prepričani smo vsi o tem, da nas čaka v naši bogati domovini mnogo dela, da jo že itak zavidano dvignemo še višje. To hočemo! Naše žilave moči, naš bistri razum — je gotovo porok, da to dosežemo!

Naloga tega kongresa je, da razmotrivo o velikih nalogah, zadanih glede napredka in procvita naših kopališč, zdravilišč in dr., da bomo v stanju, te naše bogate naravne zaklade sami čimbolje izkoristiti v prilog našega zdravja in razvedrila —, ne manj pa, da se odpro vrata na stežaj vsemu drugemu svetu, da jih tudi njemu odkrijemo v uporabo.

Vse hvale in vsega priznanja je vredna inicijativa, ki jo je v dobrem razumevanju našega položaja storilo Društvo za promet stranaca v Zagrebu. Očividno in samoobsebi je umevno, da je na tem polju potrebno tudi sporazumno sodelovanje s strani inštitucije za promet tujecev. Da je dalo inicijativo k zamišljeni organizaciji ravno društvo za promet stranaca v Zagrebu, se mi zdi popolnoma naravno, ker uvidevamo, da vodi glavna prometna žila skozi Zagreb.

Tudi naša glavna kopališča in zdravilišča se nahajajo na prometni glavni žili, ki vodi v Zagreb. Rogaška Slatina je najbližji sosed Krapinskih Toplic in je dobro obiskovana že od nekdaj od Hrvatov, po preobratu tudi s strani Srbov. Ne dolgo in stekla bo železniška zveza med Rogatecem in Krapino. Tako bo vodila pot iz vzhodne in južne Jugoslavije do Slatine preko Zagreba.

Omenjene okolščine in ravno navedeno dejstvo glede mnogobrojnega obiska našega zdravilišča v Rogaški Slatini od strani sosedov Hrvatov in Srbov, uplivajo na čimdalje bolj prijateljski stik med tem zdraviliščem in onimi činitelji, ki se zanimajo za naše zdravilišče in nas spodbujajo k skupnemu nastopu in skupnemu uspešnemu delovanju na tem polju. Nepobitna istina je, da je v močni organizaciji najti zdravo podlago za napredek in dosego uspešnega cilja.

V glavni skupščini društva za promet stranaca v Zagrebu dne 15. avgusta 1920 je to društvo izprožilo misel in sklenilo, da zasnuje posebno sekcijo za kopališča, zdravilišča in letovišča. Iz pravilnika, ki ga je društvo takrat izdalo, je razvideti, da si je društvo zadalo nalogo, z ustanovitvijo posebnega centralnega urada služiti vsem zahtevam, ki jih bodo stavila udeležena kopališča itd. Društvo je povabilo k pristopu vsa taka podjetja celega področja kraljevine SHS. Pred očmi je imelo takrat cilj, dvigniti na ta način promet tujecev, poskrbeti in posredovati za čim boljša in hitrejša prometna sredstva in v splošnem posvečati pozornost na čim večjo udobnost napram gostom, ki obiskujejo naša zdravilišča in kopališča. Društvo je zagotovilo vsem članom te sekcije da sodelujejo pri sejah, sklicanih po tej sekciji in da hočejo z vso marljivostjo in energijo zastopati sklenjene predloge pri javnih oblastvih. Zamišljeno si je tudi že tehnično izvedbo organizacije te sekcije, sprožilo koristne ideje in dokazalo resno voljo, osredotočiti vse svoje delovanje na čim večjo in dostojnejšo stopinjo.

Kopališča, zdravilišča itd. Slovenije in Hrvatske so v raznih rokah; so to a) državna last, b) še ne likvidirana, samo v državni upravi, c) zemaljska last, d) last akcijskih družb in e) tudi last zasebnikov. Kako je v Srbiji v tem oziru, o tem nisem orientiran.

Kar se tiče akcijskih družb in zasebnih podjetij, je stvar glede pristopa enostavna, ker je to le od njih lastne volje odvisno. Drugače je to glede državnih podjetij, ki so seveda odvisna od dotične deželne vlade in v tej pomekod od poverjeništev za javna dela, drugod od zdravstvenih odsekov, ki so zopet odvisni od ministrstva za narodno zdravje v Beogradu. Pristop državnih podjetij k organizacijam je torej odvisen od teritorialnih oblastev, ker ona kot taka ne morejo preko teh pristopiti na lastno pest. Tudi je naš splošni položaj glede števila in obsega pokrajinskih skupščin in pokrajinskih odborov še na nejasnem, pa tudi glede vrst poslov, ki bodo spadali v njih področje in ki jih bodo smeli opravljati v samostojnem delokrogu. K vrhovnemu izvrševanju avtonomnih pokrajinskih zadev bo spadal bržkone tudi tujski promet, letovišča, kopališča in zdravilišča. Tudi ni izključeno, da bodo pokrajinski odbori v važnejših panogah svojega delokroga zasliševali posebne stalne soveste in da bo v to področje pokrajinskega odbora spadal ravnotako tudi tujski promet. V Sloveniji imamo od države vzdrževan inštitut »Generalnega komisarijata za tujski promet v Ljubljani«, ki je podrejen poverjeništvu za javna dela.

Po mojem mnenju je splošna organizacija mogoča le na ta način, da se vsa podjetja te vrste poddržavi, ali pa da vsa preidejo v privatne roke. — Zadnjo besedo glede splošne organizacije pa bo mogoče izreči še-le tedaj, ko dobimo jasno sliko glede naše državne konstelacije. V nobenem oziru ne bo prezreti izvedbe organizacij bodisi na ta ali oni način, ker smatram organizacijo š splošnega vidika za potrebno, da se dvigne ta važna panoga na ono stopinjo, ki jo tudi v tem oziru zahteva ugled naše ujedinjene države.

Po mojem referatu je govoril delegat Druvara, ravnatelj kopališča g. Fuchs o sodelovanju državnih oblastev in vseh prizadetih krogov pri organizaciji kopališč-zdravilišč itd. in o dvigu in regulaciji prometa tujecev v celi državi. Poudarjal je absolutno potrebo, da ostanejo letovišča in dr. pod privatnim in ne pod državnim vodstvom. Trgovski duh in privatna inicijativa so najboljšje garancije za napredek istih. V dokaz svojim trditvam je navedel mnogo primerov. Podržavljenje vseh zdravilišč in kopališč bi značilo njihovo propast. Dokazoval je slabe posledice tudi v takih slučajih, če bi bila zdravilišča kot državna last oddajana v najem. Izjavil je svoje pričakovanje, da bo podzvela naša država vse v povzdigo nivoja naših kopališč.

Od resolucij, ki so se stavile ob zaključku kongresa in se nanašajo na organizacijo zdravilišč itd., navažam sledeče:

1. Kongres sklene, da se vsa kopališča, toplice, zdravilišča, letovišča in sanatoriji na teritoriju kraljevine SHS združijo v eden savez s sedežem v Zagrebu in to začasno pod okriljem Društva za promet tujecev, ki je že preje organiziral sekcijo za to. Vsako kopališče, toplice, zdravilišče, letovišče in sanatorij je dolžno pristopiti v ta savez.

2. Napredek naših kopališč, toplic, zdravilišč, letovišč in sanatorijev je odvisen v prvi vrsti od svobodnega razvitka istih na podlagi privatne inicijative in s pomočjo privatnega kapitala; iz tega razloga se izjavlja kongres najenergičneje proti četudi posrednemu podržavljenju kopališč, toplic, zdravilišč, letovišč in sanatorijev.

3. Kongres želi, da vodstvo saveza zainteresira i državni i privatni kapital, da se bodo mogla dvigniti i razširiti naša kopališča, toplice, zdravilišča, letovišča i sanatoriji.

4. Kongres sklene zaprositi državno oblast, da v bodoče pri podeljevanju dovoljenja za ustanovitev kopališč, toplic, zdravilišč, letovišč in sanatorijev zahteva najstrožje vse po zakonu predpisane pogoje in da ne izdaja koncesij, ne da bi zaslišala savez in kopališki odbor, oziroma da se k razpravam o napravah, ki se bodo v notranjosti državne oblasti upostavljale v svrhu ureditve kopališč, toplic,

zdraviše, leloviše in sanatorijev, pokliče delegat saveza.

Ostale točke resolucije se nanašajo na druge zadeve.

Obrtni dan v Ormožu se vrši dne 5. junija. — Opozarjamo na vabilo v današnji številki.

Izvoz in uvoz.

Olajšanje uvoza iz Nemčije. Minister za finance je odredil v interesu obnove zemlje, da se oproste na podlagi člena 3 uredbe o plačanju blaga, ki se uvozi iz Nemčije v kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, plačanja 50 odstotkov sledeči predmeti, ki se uvažajo iz Nemčije: 1. Vse vrste strojev in aparatov v industrijske in obrtniške svrhe, strojnih delov, strojnih in vodovodnih cevi, poljedelske opreme in orodja. 2. Vse vrste anilinskih barv. 3. Lekarstva. S to naredbo je našim uvodničarjem mnogo pomagano, potrebno pa bi bilo, da bi se ukinile v najkrajšem času še druge, popolnoma nepotrebne omejitve, ki so bile le posledica naše prevelike ambicije.

Dokazi, potrebni pri uvozu iz Nemčije. Kot dokaz, da je bilo nemško blago kupljeno in plačano, se predno je stopila v veljavo uredba o izplačevanju blaga, veljajo: 1. Za blago, ki je bilo kupljeno neposredno, faktura in izvleček iz knjige kupca in izjava na izvlečku, da garantira za njegovo pravilnost ter da se zaveže v slučaju, če se dokaže nepravilnost, plačati, 100 odstotkov od vsote, ki je navedena v izvlečku kot plačana za en del ali za celokupno blago. 2. Za blago, ki je plačano z devizami, pismo one banke, od katere je deviza nabavljena, v katerem mora biti razviden dan iz spiska, s katerim je prodaja devize prijavljena.

Izvozni sindikat v Čehoslovaki. 140 tovarnarjev slada je sklenilo na sestanku v Olomucu, da osnujejo izvozni sindikat. Isto nameravajo storiti tvornice ječmenovih produktov.

Narodno gospodarske zadeve. Trgovina.

Naša trgovska pogajanja z Italijo. Predsednik jugoslovanske delegacije za trgovska pogajanja z Italijo g. dr. Ninčić je obolel. Del italijanske delegacije se nahaja v Beogradu, vendar delegacija še ni polnoštevilna, ker se nekaj delegatov še ni vrnilo iz Italije. Po izjavi ministrskega predsednika Pašića, katero je podal na seji ustavotvorne skupščine na interpelacijo poslanca Lorkovića, trgovska pogajanja niso prekinjena, temveč le odložena iz tega vzroka, ker se nabira potreben material za nadaljevanje razpravljanja. Naša vlada stoji po izjavi ministrskega predsednika trdno in odločno na stališču rapalske pogodbe.

Za svobodno trgovino s premogom. Pri zemaljski vladi v Zagrebu se je vršila 23. t. m. anketa o ureditvi trgovine s premogom. Anketa je sklenila predlagati svobodno trgovino in prost izvoz premoga in vse potrebno, da se prepriča špekulacija s tem predmetom.

Žganje nima maksimalne cene. Pokrajinska vlada za Dalmacijo je dala okrajnim glavarstvom nalog, da obveste občine svojih okrajev, da se žganje ne more smatrati predmetom vsakdanje potrebe in vsled tega se ne smejo cene maksimirati.

Industrija.

Razstava industrijskih vzorcev v Zagrebu. Družba Zagrebački zbor namerava prirediti letos v Zagrebu razstavo industrijskih vzorcev na Sajmištu.

Stavka v štajerskih premogovnikih. Pogajanja med lastniki rudnikov in delavci so bila do sedaj brezuspešna. Stavka poteka mirno. Delodajalci upajo, da bodo delavci v kratkem svoje zahteve v toliko zmanjšali, da pride do sporazuma.

Nova tvornica pohištva v Osijeku. Pred kratkim smo poročali, da je dala Hrvatska eskomptna banka v Zagrebu inicijativo za preureditev Grünhutove tovarne pohištva v Prvo osješko tvornico za predelavo lesa d. d. Sedaj pa zopet doznavamo, da se pripravlja v Osijeku podobno podjetje s pomočjo češkega kapitala. Neka že obstoječa tovarna bo znatno razširjena, in preurejena v tvornico za pohištvo.

Nova tovarna likerjev v Bosni. »Usorska sečerana« radi pomanjkanja sladkorne pese že nekaj let ni obratovala ter je zgubila radi tega skoro polovico delniške glavnice. Novi lastnik tovarne namerava zopet začeti z delom in preurediti del tovarne za izdelovanje raznih vrst likerjev.

Tvornica lokomotiv in vagonov v Beogradu. Odposlanci večih nemških družb se pogajajo z našo vlado glede ustanovitve tvornice za izdelovanje lokomotiv in vagonov in velike popraviljalnice prometnih sredstev, ki naj bi se zgradila v Beogradu.

Produkcija umetne svile v Čehoslovaki. V Čehoslovaki se produkcija umetne svile lepo razvija. V zadnjem času, s skupnim kapitalom 150 milijonov kron, osnovanih pet novih tovarn izdeluje dnevno okrog 7000 kg umetne svile.

Stavka v kovinarski industriji na Češkem. V 54 velikih strojnih in drugih kovinarskih industrijah na Češkem počiva vse delo, ker je izbruhnila 20. t. m. v češki kovinarski industriji splošna stavka, katere se udeležuje nad 50.000 delavcev. Vzrok stavke je ta, da so tovarne vsled krize, v kateri se nahaja metalurgična industrija, odpustile desetino svojih delavcev ter skrčile delavni čas od 48 na 32 ur na teden, kar je imelo za posledico tudi deset odstotno znižanje mezde. Delavske organizacije so v odgovor na tako postopanje proklamirale stavko, ki pa ne obsega Moravske in Slovaške.

Premog za madžarsko industrijo. Skupina ogrskih industrijalcev je sklenila z neko francosko skupino pogodbo glede uvoza potrebnega premoga iz sarskega področja. Cena temu premogu je 80 frankov po meterskem stotu.

Madžarska industrija še ni doživela tako težke krize, kakor jo preživlja letos. Vse panoge so morale skrčiti svoje obrate na četrtino predvojnega obsega, le tovarne strojev in tovarne papirja se nahajajo še nekako na pol pota in pridelujejo okroglo le 50 odstotkov manj kot so pridelovale. Cene industrijskim izdelkom padajo nepretrgoma.

Kriza v industriji sladkorja? Ze tekom zime se je pojavila v sladkorni industriji na Kubi radi padanja cen ostra kriza. Da se prepričajo posledice te krize, so se gospodarska podjetja na Kubi združila v sanacijsko podjetje, ki naj bi z glavnico dveh milijonov dolarjev podpiralo producente, da bi ne bili primorani prodajati sladkor po znižanih cenah. To sanacijsko podjetje najbrže ne bo imelo mnogo uspeha, ker so vrgle Portorico, Peru in San Domingo na trg velike količine sladkorja po nizkih cenah.

Obrt.

Iz Zveze hrvatskih obrtnikov. Na odborovi seji »Saveza hrvatskih obrtnikov« v Zagrebu 22. t. m. je prišlo do sklepov, od katerih so najvažnejši sledeči: Z ozirom na osnovo uredbe za izdajanje obrtnih listov se zahteva, da se navedejo v uredbi taksativno vsi obrti in da se izdajajo obrtni listi le osebam, ki dokažejo poleg izučanja obrta vsaj pet let delovanja pri stroki, ki je vezana na usposobljenje. — Razna dela od strani erarja se morajo oddajati neposredno obrtnikom te stroke. Ker se proti temu greši, bodo izdelani potrebni koraki, da se obrtnikom ne krajšajo pravice. Zavzema se stališče proti vršenju obrtniških poslov v vojaških delavnicah. Vzame se na znanje odredbo ministrstva za finance, ki se tiče svobodnega uvoza kož, katere so izvozili domači krznarji v inozemstvo v svrhu izdelave in barvanja. Končno je seja protestirala proti zvišanju telefonskih pristojbin z opombo, da pošlje protest na merodajno mesto.

Denarstvo.

Delitev zlate rezerve Avstro-Ogrske banke. Na poziv reparacijske komisije so se sestali na Dunaju 13. t. m. zastopniki nasledstvenih držav, ki se bodo pogajali z likvidatorji Avstro-Ogrske banke glede delitve kovane rezerve, ki znaša 50 milijonov zlatih kron. Po poročilih iz Beograda je naš delegat za likvidacijo Avstro-Ogrske banke poročal, da dobi naša država 10 milijonov zlate rezerve.

Podaljšanje roka za prijavo v inozemstvu deponiranih obveznic predvojnih in vojnih posojil. Finančna delegacija objavlja uradno: Generalna direkcija državnih dolgov je odredila podaljšanje roka za prijavo v inozemstvu depo-

niranih obveznic predvojnih in vojnih posojil do 31. t. m.

Balkanska banka v Budimpešti. Neurejene razmere, ki vladajo med našo in madžarsko državo, na katero nas veže še marsikak posel, so pokazale živo potrebo ustanovitve denarnega zavoda, ki bi v različnih slučajih uspešno posredoval. To vprašanje je rešila »Narodna banka« d. d. v Zagrebu, ki je dala inicijativo, da se osnuje v Budimpešti »Balkanska banka« d. d. z delniško glavnico 5 milijonov kron. Banka bo pričela s poslovanjem takoj, ko se konča adaptacija prostorov.

Zvišanje glavnice Centralne banke v Zagrebu. Dne 31. t. m. se bo vršil občni zbor Centralne banke v Zagrebu. Na občenem zboru se bo sklepalo o zvišanju glavnice od 50 na 100 milijonov kron. Polovica novega dela glavnice bi se dala od rezerve kot gratis delnice (ena nova na dve stari), dočim bi se drugih 25 milijonov dalo na podpis. Konec tega meseca se bo rešilo tudi vprašanje ustanovitve tovarne rotacijskega papirja in celuloze pri Krapini.

Devalvacija ogrskih vojnih posojil. Minister za finance Hegedüs je izdelal načrt zakona o devalvaciji vojnih posojil, ki naj bi nadomestila nameravano znižanje odstotkov. Ta načrt bo predložen v parih dneh madžarski narodni skupščini. Vojna posojila lastnikov, ki žive na Madžarskem bodo devalvirana potom žigovanja. Glede vojnih posojil državljanov pa, ki se nahajajo v inozemstvu bo stopil finančni minister diplomatičnim putem v stik z merodajnimi mesti. Poleg nekaterih drugih, vojna posojila delniških družb ne podleže devalvaciji, ker te družbe itak plačujejo obči imovinski davek. Od zastavljenih vojnih posojil bo devalviranih le 20 odstotkov neobremene nominalne vrednosti.

Davki.

Davek na luksuzno blago na Dunaju. V dunajskem občinskem svetu je socialdemokratska stranka predložila zakonski načrt o davku na luksuzno blago v mestni občini Dunaj. Po tem zakonskem načrtu se imajo vsi predmeti, ki so kvalificirani kot luksuzno blago obdačiti pri mali prodaji z luksuznim davkom v znesku 15 odstotkov od prodajne cene. Ta davek morajo plačevati vse prodajalce, tudi zadružne.

Promet.

Delitev vagonov bivše Avstro-Ogrske. Zastopniki naše kraljevine, Čehoslovaške, Poljske in Rumunije rešujejo na Dunaju vprašanje vagonov bivše avstro-ogrške monarhije, ki bodo razdeljeni na posamezne nasledstvene države. Obče število vagonov, ki podleže delitvi je že določeno, ni pa še določeno, koliko dobi vsaka država.

Nemčija bo vrnila naše vagonne in lokomotive. Nemčija bo vrnila na našo zahtevo 250 vagonov in 12 lokomotiv, katere je izsledil naš urad za iskanje za časa vojne v Srbiji ugrabljenih predmetov. Nemčija nam namerava poslati v teh vagonih prvi transport živine, katero nam ima izročiti na račun vojne odškodnine.

Uredba o ministrtvu za promet. Regent je podpisal uredbo o ministrtvu za promet, katero je predložil ministrski svet. Uredba določa: ves promet v kraljevini upravlja minister za promet. Njemu so podrejene vse prometne ustanove, kakor: generalna železniška direkcija v Beogradu, železniška ravnateljstva v Nišu, Zagrebu, Novem Sadu in Sarajevu, direkcija za brodarstvo v Beogradu, direkcija za pomorsko brodarstvo v Splitu in direkcija za zgradbo železnice v Beogradu.

Železniška zveza z Madžarsko. Ministrski svet je odobril vzpostavitev direktnih železniških zvez z Madžarsko med Beogradom in Budimpešto ter Zagrebom in Budimpešto.

Mednarodno znižanje pristojbin za vidiranje potnih listov pri tranzitu brez prekinjenja vožnje v direktnih vlakih preko teritorija inozemskih držav. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani se je s posebnimi vlogami obrnila do ministrstva trgovine in industrije, v katerih je povdarjala, da visoke pristojbine za tranzitna viza posebno ovirajo promet med Jugoslavijo in Čehoslovaško ter med Avstrijo in Italijo, oziroma Češko in Italijo preko Jugoslavije. Specijelno preko Slovenije vodita dve glavni tranzitni progji, Južna železnica med Ma-

riborom in Postojno, ter državna železnica med Jesenicami in Bohinjem, za prehod preko katerih se morajo sedaj plačati visoki zneski za vidiranje potnih listov, dasi potniki v naši državi sploh ne izstopijo. Posebne važnosti pa je odprava tranzitnega viza za zvezo Maribor, Jesenice preko Koroške (Celovec) in Maribor-Spilje-Radgona-Ljutomer preko avstrijskega teritorija, kjer se namerava promet sedaj otvoriti. Za promet na teh zvezah je absolutno potrebno, da se določijo posebne olajšave na primer vsaj vizum z enoletno veljavnostjo in za znižano pristojbino. Isto ugodnost bi naša vlada lahko dovolila Avstrijem za zvezo Spilje-Maribor-Dravograd-Celovec za prehod preko našega ozemlja. — Zato je prosila zbornica, da bi se, ako se tranzitni vizum iz različnih razlogov še ne more odpraviti, vsaj pristojbina zunaj primerno znižala in sicer za promet inozemcev preko našega ozemlja, kakor tudi za tranzit naših državljanov preko inozemskih držav. Vsled teh zborničnih vlog je došlo zbornici obvestilo, da je ministrtvo zunanjih zadev in ministrtvo notranjih zadev izdalo policijskemu komisarijatu v Mariboru in Rakeku v tem predmetu naslednje navedbe: Policijski komisar v Rakeku pobere na tej postaji od tranzitnih potnikov pasove, jim pristavi tranzitni vizum in napravi njih seznam. Vse pasove s tem seznamom vred odda kontrolorju voza, ki naj vodi kontrolo nad vsemi potniki, da bi se kdo na kaki postaji ne izgubil iz voza, potem izroči vse pasove s spiskom vred policijskemu komisarju v Mariboru, ki jih bo potem izročal potnikom ob odhodu voza za nadalje. Na isti način se bo vršila manipulacija s pasovi po policijskem komisarju v Mariboru s tranzitnimi potniki, ki prihajajo preko Maribora in potujejo preko Slovenije na Rakek. Tudi on bo oddal pasove tranzitnih potnikov s seznamom vred železniškemu kontrolorju, ki jih potem izroči policijskemu komisarju na Rakeku v ta namen, da jih ob odhodu voza odda potnikom za nadalje. Policijski komisar vidira s tranzitnim vizum proti plačilu takse v gotovini in sicer 10 din., ako pa potnik ne bi imel našega denarja, tedaj plača v oni valuti, katero bo imel v obračunani vrednosti po državnem kurzu, toda v vsakem primeru mora biti vedno zdrava valuta. Tako plačane takse v gotovini, bodo komisarji izročali državnim blagajni kot dohodek od taks in to vedno v oni veljavi, v kateri so jih o priliki plačevanja prejeli. Ker je transport samo na južni železnici med Spiljam in Rakekom za sedaj odprt in preko Jesenic ter na ostalih obmejnih zvezah še ne vozijo direktni vlaki, se je določilo znižanje za omenjeno progjo žake železnice; je pa samoumevno pričakovati ob otvoritvi direktnega prometa na ostalih tranzitnih linijah podobna ugodnost tudi na ostalih progah.

Naznanila trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Belgijska industrija. Belgijsko poslanstvo v Beogradu je poslalo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani seznam belgijskih industrij. Ta seznam je interesantom v zbornični pisarni na vpogled. (št. 3875).

Upogujen les. Tyrdka Eastern Trading Agency v New-Yorku naznanja prihod svojega zastopnika v Ljubljano meseca maja, junija, ki bo nakupoval upogujen les. Tozadevne dopise zbira trgovska in obrtniška zbornica in jih bo izročila dotičnemu zastopniku ob njegovem prihodu. (št. 4462).

Dobava, prodaja.

Nabava olja, petroleja in bencina. V Ekonomskem oddelku ministrtva za promet se bo vršila 24. junija t. l. javna ofertna licitacija za nabavo: 799.500 kg olja za lokomotive in vagonne za letno potrebo, 931.500 kg olja za lokomotive in vagonne za zimsko potrebo, 770.000 cilindrskega olja za zasičeno paro, 422.000 kg cilindrskega olja za pregreto paro, 340.000 kg olja za razsvetljavo, 706.000 kg olja za proizvodnjo plina za razsvetljavo in za pogon Diesel-motorjev, 35.000 kg olja za dinamostroje, 25.000 kg olja za čiščenje, 8.000 kg cilindrskega olja za Diesel-motorje, 10.000 kg strojnega olja za Diesel-motorje, 1.200 kg specialnega olja v mehanične svrhe, 1.370.000

kg petroleja in 484.000 kg benzina. Ponudbe se sprejemajo na posamezne predmete, kakor tudi na vse. Podrobnosti se zve pri ekonomskem oddelku ministrstva za promet ter pri direkcijah državnih železnic v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu in Subotici. Ponudbe naj se vpošljejo v zapечатih kuvertah, na katerih mora biti jasno napisano: »Ponuda za licitacijo ulja, petroleuma i benzina.« Kavejca 10 odstotkov od ponudene cene.

Izpremembe protokolacij v trgovskem registru.

M. Ranth, s sedežem v Ljubljani, nastopna izprememba: Izstopil je Viktor Ranth, vstopil pa je Karl Ranth. S prokuro je poverjena gospa Sabina Ranth v Ljubljani.

Ig. pl. Kleimayr & Fed. Bamberg, s sedežem v Ljubljani, nastopna izprememba: S prokuro je poverjen Herman Horvath v Ljubljani.

Ana Sinkovec nasled. Soss & Co., s sedežem v Ljubljani, nastopna izprememba: Besedilo firme odslej: **A. Sinkovec naslednik K. Soss**, izstopili sta javni družbenici Elizabeta Soss in Marija Sedlar, roj. Soss. Samoimetničnik torej Karl Soss. Izbrisala se je prokura Helena Lindtnerjeve, omožene Leskejeve.

Inž. Stegu in drugi, komanditna družba za strojno in električno industrijo, s sedežem v Ljubljani, nastopna sprememba: Izstopila sta javni družbenik inž. Milan Stegu in komanditist Ivan Zagradnik. Vstopila sta kot javni družbenik komanditistka Zora Stegu.

Doslej **Ivanka Praprotnik**, odslej **F. & I. Goričar**, trgovina z mešanim blagom »pri Ivanki« s sedežem v Ljubljani, nastopna izprememba: Vstopil je Franc Goričar, zasebnik v Ljubljani, za to javna trgovska družba izza dne 1. januarja 1921.

A. L. Globotschnigg, s sedežem v Trzinu, obratni predmet: Izdelovanje kos, nastopna izprememba: obratni predmet odslej: izdelovanje kos, srpov in drugega poljskega orodja, imetnik doslej: Anton Leopold Globotschnigg, odslej: Karl Globočnik v Trzinu.

Černak & Komp., s sedežem v Ljubljani, nastopna izprememba: Izbrisan se je kot prokurist Anton Smerdou. »Atlantac, importna in eksportna družba, z o. z. in še v petih drugih jezikih s sedežem v Ljubljani, nastopna izprememba: Pravila so se izpremenila.

Izbrisale so se vsled končne likvidacije firme:

Združeni čevljarji v Ljubljani, druga za skupni nakup surovin in skupno prodajo izdelkov.

Mlekarska zadruga v Polhovem gradu.

Živinorejska zadruga v Kamniku. Vpisale so se v trgovski register firme:

Franica Stross, s sedežem na Javorniku, obratni predmet: branjarstvo, trgovina z manufakturnim in galanterijskim blagom.

O. Golob, Dental-Depot, s sedežem v Ljubljani, obratni predmet: trgovina z zobotehničnimi in zobozdravniškimi potrebščinami, imetnik Otmar Golob, trgovec iz Ljubljane.

Dular & Fabiani, s sedežem v Ljubljani, obratni predmet: trgovina z manufakturnim blagom na debelo. Javna trgovska družba izza dne 1. februar 1921. Družbenika: Pavel Fabiani, trgovec v Ljubljani in Alojzij Dular, trgovec v Ljubljani.

Katarina Peternelj, s sedežem v Sovodnjem, obratni predmet: trgovina z deželnimi pridelki, imetnica Katarina Peternelj.

Razno.

Nova stanovanjska uredba. Kakor smo pred kratkim poročali, je regent podpisal novo stanovanjsko uredbo, ki velja za vse dele kraljevine, izveniši Srbijo in Crnogoro. Naredba stopi v veljavo z dnevi objave v »Službenih Novinah«. Najvažnejše so sledeče točke: Za osnovec vseh novih stanarin velja čista najemnina brez doklad od 1. julija 1914. S številom tri pomnožena osnovna stanarina daje normalno višino današnje stanarine za stanovanja. Pri strankah, ki žive pretežno od stalne plače ali mirov-

nine, se ima stanarina pomnožiti največ s številom dve. Pri stanovanjih, katerih zakupnina je znašala s 1. 7. 1914 letno več kot 2000 K, ali v katerih stanujejo zakupeci, kojih letni dohodki znašajo od 120.000 do 200.000 K, se lahko pomnoži osnovna stanarina na največ s številom šest. Najemnikom pa, ki imajo dohodkov preko 200.000 K letno, sme gospodar svobodno povišati stanarino brez obzira na obstoječo pogodbo. Za poslovne prostore se nova stanarina določa med tri in osemkratno zakupnino. Pri nesoglasjih določi ceno stanovanjska oblast, ki se mora ozirati na ekonomski položaj najemnika in gospodarja. Vodarino, kanalizacijo, odnašanje smeti, čiščenje dimnikov in osvetljenje stopnic nosijo najemniki z gospodarjem sorazmerno. Davke, gostiščino, popravila na hiši in še druge morebitne postranske izdatke mora trpeti gospodar sam. Sodna odpoved od strani gospodarja je po novi naredbi mogoča, ako potrebuje gospodar stanovanje zase. Te pravice se pa lahko poslužujejo le hišni gospodarji, ki so postali lastniki pred 1. januarjem 1916., in ki stanujejo sedaj kot najemniki v drugih hišah ter so brez svoje krivde prisiljeni se izseliti iz sedanjega stanovanja. Nadaljni razlogi za sodno odpoved so: če najemnik ne plača pravočasno najemnine, če kvari stanovanje, če hudo krši hišni red, če se mora stavba porušiti in na novo sezidati. Odpovedati je dalje možno stanovanje tujcem, kojih stalno bivanje v državi ali v posameznih pokrajinah ni potrebno in zaželjeno, ako to odpoved vnaprej odobri stanovanjska oblast. Poslovne prostore je dalje mogoče odpovedati iz razloga, ako jih lastnik ali njegovi otroci neobhodno potrebujejo za izvrševanje svojega, na usposobljenostni dokaz vezanega rokodelskega obrta ali za trgovino; a v tem slučaju se mora dokazati, da so se s trgovino bavili pred 1. julijem 1914. in velja ugodnost le za hišne posestnike izza 1. januarja 1916. Gospodar, oziroma njegov pravni naslednik more odpovedati poslovne prostore stranki, ki se je vselila brez dovoljenja stanovanjske oblasti in brez izrecnega privoljenja gospodarja. Pravico razpolaganja s stanovanji ima izključno stanovanjska oblast. Podrobnosti o tem izdajo pokrajinske vlade. Stanovanjsko oblastvo ima pravico odvzeti v stanovanjske svrhe poslovne prostore denarnim zavodom, zavarovalnim družbam, trgovskim, industrijskim in podobnim podjetjem, ki imajo značaj veleobrata, ako v roku, ki jim ga stavi stanovanjska oblast (največ eno leto) ne zgradi hiš za stanovanja svojih nameštencev in za svoje poslovne prostore. Izvzela so ona podjetja, ki so v navedene svrhe že zgradila svoje stavbe. Prepovedano je plačevanje najemnine v zlatu, srebru ali tuji valuti.

Tovorni listi. Interesenti se opozarjajo, da imajo postaje južne železnice velike zaloge tovornih listov, in da se zamorejo naročiti pri postajnih načelnikih v poljubni količini.

Katera vprašanja se bodo pretresala na gospodarski konferenci v Lisaboni? V zadnji številki smo poročali, da se bo vršila 24. t. m. v Lisaboni gospodarska konferenca, na kateri bo zastopana tudi naša država. Na tej konferenci se bodo reševala sledeča vprašanja: tečaj valute, vprašanje transporta, carinsko postopanje in vprašanje trgovskih pogodb.

Novo prometno sredstvo. Ker naše železnice ne morejo obvladati ves promet in je transport zelo drag, predlaga se novo prometno sredstvo, ali bolje, namerava se uvesti staro, namreč po vodi s splavom. Poskusi se delajo na Dravi. Splavi bi prevažali blago od Dravograda do Beograda. Splavi se sestavijo iz neizdelanih desk. Na splav se naloži do 10 vagonov lesa. Veslačev ni treba, temveč 3 krmilarje. Splav rabi do Beograda mesec dni. Tam se blago odloži, les, iz katerega je splav zgrajen, se proda. — Skupni stroški prevoza znašajo približno 25.000 K, prevoz po železnici pa 80.000 kron. Za sedaj se bo spravljal les, pozneje pa tudi drugo blago, kojemu vlaga ne škoduje, železo in železno blago.

Ribarsko d. d. »Ohrid«. V Beogradu se osnuje »Ribarsko akcijsko društvo »Ohrid«, ki se bo bavilo z modernim ribarjenjem na Obridskem in Prespanskim jezeru, pospeševanjem industrije za predelavo in konserviranje rib, racijonelnim transportom rib in riborejo v teh

jezerih. Delniška glavica znaša 3 milijone dinarjev.

A. Melik, Jugoslavija, Zemljepisni pregled 1. del. »Pota in cilji« 5. in 6. zv. 1921. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani, 80 str. 282. Cena mehko vezani knjigi 5 K, broš. 2 K ne priporočeno. — Ako hočemo svojo državo ljubiti in spoštovati, jo moramo najprej poznati. Spoznanju »Jugoslavije« bo izvrstno služila knjiga, ki je ravno izšla pog zgoraj navedenim naslovom in ki prinaša natančen opis naše države v geološkem, goropisnem, hidrografskem, klimatičnem, narodnostnem in gospodarskem pogledu. S posebno vneto sta izdelani poglavji o prebivalstvu in o narodnem gospodarstvu, ki bosta zanimali najširše sloje, zlasti trgovce in industrijalce, za katere je poznanje države največje važnosti. Učiteljem in dijakom je pa knjiga neizčrpen pripomoček pri razlagi oziroma pri učenju domovinoznanstva. Pripomniti je še treba, da obravnava pisatelj tudi jugoslovansko zemljo izven naše države. Knjigo toplo priporočamo. Knjigo se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Tržna poročila.

Živina.

Karlovac 20. maja t. l. Semenje je bil zelo živahen. Velik del goveje živine in svinj je bil prodan to pot v Trst. Goveje živine je prišlo na trg 1250 komadov, prodanih pa je bilo 730 komadov po 16 do 20 K po kg žive teže. Svinj je bilo na trgu 650, od teh je bilo prodanih 450 po 25—33 K po kg žive teže. Od 350 ovc in koz je bilo prodanih 210 po 28—30 K.

Poljski pridelki.

Osijek 23. maja t. l. Stanje setve je dobro, če tudi bi bil dež že potreben. — Promet s starim blagom je zelo omejen. Dunaj ponuja 500 K za koruzo franko vlač. brod Dunaj. Trgovina z moko je bila precej živahna, omeniti se mora, da imajo mlinci neznatne količine moka na razpolago. To bo vzrok, da cene moki ne bodo padle, dokler ne bo žetev v polnem hodu. Zadnje dni se je prodajala moka nularica po K 14.80 franko Osijek, vreče pa po K 30 komad. Danes zahtevajo isti mlinci za nularico 15 K. Osva je malo, kupuje ga domači konzum po 420—440 kron. Fižol se plačuje po 400—450 K. — Tendence je dobra.

Vsakovrstne

slamnike in klobuke

ima vedno veliko zalogo za gospode, dečke in deklice ter posebno izbrano najnovejših danskih **Franjo Cerar**, tovarna modelov, slamnikov

Stob, pošta Domžale pri Ljubljani.

Različne torbice (cekarje), različna stojala za cvetlice, predpražnike itd. — V popravila se sprejemajo različni stari klobuki in slamniki v Ljubljani pri tvrdki Kovačević in Tršan, Prešernova ul. 5 na dv., vsako sredo in soboto.

Leopold Pevalek

Ljubljana - Židovska ulica 4.

Trgovina s papirjem. Solske potrebščine. - Razglednice. 106, 52—18

Na debelo. Na drobno.

Ign. Žargi = „Pri nizki ceni“

Ljubljana, Sv. Petra c. 3.

Trgovina z drobnim, pletenim in modnim blagom ter raznim perilom in kravatom na debelo in drobno.

Velika izbira potrebščin za krojače in šivilje.

Službo išče trgovski pomočnik

specerijske stroke, ki je vojaščine popolnoma oproščen. - Služba se prevzame v vsakem kraju. Naslov pove upravnistvo »Tig. Lista«.

VABILO.

Trgovci in obrtniki okraja Ormož

vsi brez razlike, se vabijo na

OBRTNI DAN

ki se vrši

dne 5. junija 1921 v Ormožu.

Vspored bo pravočasno objavljen.

Ivan Jelačin

Ljubljana.

Veletrgovina s špecerijskim in kolonijalnim blagom.

Točna in solidna postrežba.

Gonilni jermeni

za transmisije v vsaki širini od 20 do 300 m/m na zalogi pri

Ivan Kravos, Maribor Aleksandrova cesta 13.

„Mesna“

(lastniki Bratje Tavčar)

MARIBOR

Kopališka ulica št. 11.

Interurban telefon šte. 245.

družba z o. z. za izvoz v inozemstvo mesa, mesnatih in maščobnih proizvodov.

KUPUJE

po najvišjih dnevnih cenah

pitane (tovljene)

SVINJE, GOVEDO

i. t. d.

SLADKOR

v kockah in kristal (bel, suh) nudi po dnevnih cenah

Fr. Zebal

Rudnik - Ljubljana

Telefon interurban šte. 430.

Papir uradni, trgovski, pismeni, ovojni, svileni, preplisni, ogljeni itd., pisarniške in šolske potrebščine, kuverte, vse vrste umetniške razglednice kupite najceneje pri tvrdki

IVAN GAJŠEK

Papirna trgovina - Ljubljana

Sv. Petra c. 2, poleg Prometne banke. Na drobno. Na debelo.

Industrijsko sol

za usnjarje v vrečah in

belo jedilno sol

oddaja vsako množino franko
Maribor tvrdka

Anton Tonejc in drug

Maribor. Zahtevajte cene.

Manufakturna trgovina
na drobno in debelo

J. KOSTEVC

Ljubljana, Sv. Petra c. 4
priporoča veliko zalogo manufakturnega blaga po znižanih cenah

preproge

srbske domače

ročne industrije

po ugodni ceni. V zalogi so še velikosti
45-45, 43/110, 64/136, 67/194, 102/158,
134/134, 136/204, 170/246, 210/274,
235/300, 272/304. 19.11-11

Jadranska montanska družba, d. z. o. z. Ljubljana

Zvonarska ulica 5 (S).

Telefon 9. - Brzjavni „Montana“

Import. Eksport.

Prodajamo in kupujemo na debelo:

Vse vrste
kovin, rudnin
in kemikalij ter vse
industrijske izdelke, spaj-
dajoče v rudarsko, fužinarsko in
kemijsko stroko.

Medić, Rakovec & Zankl, prej: A. Zankl sinovi.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z. o. z. Skladišče: Novisad.

Brzjavni: Meraki Ljubljana.

Telefon: 64

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

»MERAKL«. Lak za pode. »MERAKL«. Linoleum lak za pode.

»MERAKL«. Emajlni lak. »MERAKL«. Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

A. & E. SKABERNE

Ljubljana, Mestni trg 10

Veletrgovina z manufakturo in pleteninami

Priporoča

SVOJO VELIKO ZALOGO
ŽENSKIH, MOŠKIH
IN OTROČJIH NOGAVIC.

K bližajoči se seziji različne **FLORASTE NOGAVICE**, dalje večje partije otročjih **PATENT NOGAVIC** v črni, rujavi in beli barvi. Pismena naročila se odpošiljajo z obratno pošto.

MANUFAKTURA IN
TEKSTILNO BLAGO
NA DEBELO IN DROBNO
K. WORSCHÉ
MARIBOR
GOSPOSKA ULICA ŠT. 10.

CEMENT APNO IA PREMOG

NAJBOLJŠE VRSTE V SLO-
VENIJI DOBAVLJA VSAKO
MNOŽINO

„AVA“
LAŠKO.

Erjavec & Turk

PRI „ZLATI LOPATI“
trgovina z železnino
in cementom

Ljubljana, Valvazorjev trg 7
preje Hammerschmidt (Mühleisen)
nasproti Križanske cerkve.

Barve za obleko

„Brilantol“
vseh vrst (nians)
100 komadov 50 dinarjev
ponuja

Karol Loibner, Celje.

I. C. MAYER
LJUBLJANA

MANUFAKTURA

62.10-10

EN GROS

EN DETAIL

Na debelo:

Kava,
čaj, kakao,
sardine, olje, vinski
kis, bohinijski in trapistov-
ski sir, salami, šunka in sla-
nina, ljutomersko stekle-
nično vino letnik 1917,
Rogaška
Slatina.

T. MENCINGER
Ljubljana, Resljeva cesta 3.

LESNA INDUSTRIJA Bratje Tavčar

Centrala Maribor
Telefon št. 245.

Podružnica Vuzenica
Telefon št. 1.

Ponuja vsakovrstni
rezani in tesani les.

Najceneje in dobro kupite
bencin

petrolej
strojno olje
tovot-mast
karbolinej
kolomaz

pri Dravogradski rafineriji mineralnega olja
MARIBOR.

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

LJUBLJANA
Šelenburgova ul. 1

interesna skupnost s Hrvatsko eskomptno banko in
Srbsko banko v Zagrebu.

Kapital 20,000.000 K. - Rezerve okrog 6,000.000 K.
Brzjavni naslov: ESKOMPTNA. - Telefon Interurb. št. 146.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Denarne vloge. - Nakup in prodaja: efektov, deviz,
valut. - Eskompt menic, faktur, terjatev. - Akreditivi.
Borza.

VELETRGOVINA
Gregorc & Verlič

Ljubljana

priporoča

špecerijsko, koloni-
jalno blago in vsako-
vrstno žganje.

Konkurenčne cene — točna postrežba!

Brzjavni: GRELIČ.

Telefon interurb. št. 246.

Zahtevajte cenike!

PNEUMATIKA

za kolesa in automobile

EN GROS - EN DETAIL.

Najceneje.

J. Gorec, Ljubljana

Gospodsvetska cesta št. 14.

KASTELIC IN DRUG

trgovina s papirjem na veliko

LJUBLJANA

Miklošičeva cesta št. 6/1.

priporoča od svoje zaloge:

Trgovski, fini in srednje fini
pisarniški, dokumentni in
srednje fini koncept, barvan
(Kouleur) in tiskovni papir,
karton za dopisnice, pivnik.
Celulozni, Havana (za mast)
in navadni omočni papir. Pi-
semski papir v kartonih in
mapah, ter zavilke. Lepenko
belo in rujavo.

Priporoča se tvrdka

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

tovarniška zaloga

šivalnih strojev

igel in posameznih delov za vse
sisteme šivalnih strojev in koles,
olje ter potrebščine za krojače,
šivilje, čevljarje in sedlarje ter
galanterijo na drobno in debelo.

Cene nizke! Postrežba točna!

IZŠEL JE
ADRESAR
ZA SLOVENIJO

1921

Anončni in informačni zavod

Drago Beseljak in drug

Ljubljana, Cankarjevo nabr. 5.

Cena 75 din.

Usnjarska industrija, d. d. na Bregu pri Ptuj

„PETOVIA“

Izdeluje vsakovrstno usnje, čevlje, fine
in navadne, gamaše, torbice, listnice,
denarnice in drugo fino galanterijo.

Cene nizke, postrežba točna.

Vele-
trgovina
špecerijskega in
kolonijalnega
blaga

KAROL
HABER
Maribor

Edina razprodaja vseh vrst
specijalnega
mavca - gipsa

za celo kraljevino SHS.

Tvornic: Stanz, Kindberg, Sem-
mering, Schottwien, Puchberg,
Auseewiesen etc., nudi po najnižji
ceni iz svojih zalog:

Ljubljana, Osijek, Novi Sad, Zemun

Kosta Novakovič

veletrgovina mavca

Ljubljana, Židovska ulica št. 1.

Veletrgovina
z manufakturo

„MERKUR“

Maribor

Cankarjeva ulica št. 1.

Velika zaloga manufak-
ture, češki, francoski in
angleški izdelek.

Samo na debelo.

Veletrgovina
manufakturnega in modnega
blaga

J. N. Šoštaric - Maribor

se v najkrajšem času

PRESELI

iz Gosposke ulice na

Aleksandrovo cesto št. 13

na kar opozarja že
sedaj svoje cenjene
odjemalce.

Veletrgovina
A. Šarabon

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago
raznovrstno žganje
moko

In deželne pridelke
raznovrstno rudninsko

22, 10-10 vodo,

Lastna pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.
Ceniki na razpolago.

Sprejema vloge
na hranilne knjižice
žiro in druge vloge
po najugodnejših
pogojih.

Jadranska banka

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor,
Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Trst, Wien,
Zadar, Zagreb.

Izvršuje vse bančne
posle po najugod-
nejših pogojih.

Poslovne zveze z vsemi večjimi
krajji v tu- in inozemstvu.